

НА ДЕСЕТИЯ НАЦИОНАЛЕН СЪБОР НА БЪЛГАРСКОТО НАРОДНО ТВОРЧЕСТВО КОПРИВЩИЦА - 2010 Г. БЯХА ВРЪЧЕНИ И ОТЛИЧИЯТА НА ВПИСАНИТЕ КАНДИДАТУРИ В НАЦИОНАЛНАТА СИСТЕМА „ЖИВИ ЧОВЕШКИ СЪКРОВИЩА – БЪЛГАРИЯ”

Приключи Десетият национален събор на българското народно творчество Копривщица - 2010 г. Тази най-мощна национална културна проява, която отново се проведе в местността «Войводенец» над града-музей, събра около 15 000 участници. В продължение на три дни на седем сцени се извиха талантиливи изпълнители, певци, танцьори, свирачи, разказвачи на народни предания. В словото си при откриването на събора министър Вежди Рашидов подчерта: „България е страна с многогодишни традиции в областта на художественото творчество, на опазването и представянето на културното наследство, на културния диалог. Днес всички ние осъзнаваме великолепието на сътвореното от творческия гений на нашите предци, полагаме последователни усилия да съхраним това богатство и да го предадем на идните поколения, защото сме убедени, че нация без културна памет е обречена на изчезване”.

В рамките на Десетия национален събор бяха отличени 420 групови и индивидуални изпълнители от цялата страна. На заключителния концерт бяха връчени и отличията на вписаните кандидатури в Националната система „Живи човешки съкровища – България”.

Националната система «Живи човешки съкровища» се координира от Министерство на културата и Института за етнология и фолклористика с Етнографски музей при БАН, със съдействието на Националната комисия на ЮНЕСКО в България.

Един от най-ефикасните начини за трайно съхранение на нематериалното културно наследство е грижата хората, които го олицетворяват, да продължават да усъвършенстват своите знания и умения и да ги предават на следващите поколения. Във връзка с това е необходимо да се определят пазителите на това наследство и да се признае официално тяхната роля като такива. Ето защо ЮНЕСКО препоръчва на държавите-членки на организацията да създадат национални системи от “Живи човешки съкровища”, в изпълнение и прилагане на Конвенцията за опазване на нематериалното културно наследство.

Създаването на национална система от „Живи човешки съкровища” цели:

- а) съхраняване на знанията и уменията за културно изразяване, които имат важно историческо, художествено и културно значение за България;
- б) тяхното предаване на следващите поколения чрез реализиране на ефективни програми за подготовка на кадри;
- в) насърчаване на младите хора за придобиване на знания и умения, свързани с нематериалното културно наследство, посредством публично признание и организиране на публични представяния на национално и международно равнище;
- г) създаване на единен архив от документи и материали, свързани с

нематериалното културно наследство, в Националния център за нематериално културно наследство – Институт за етнология и фолклористика с Етнографски музей, БАН.

Номинацията за Живи човешки съкровища се провежда веднъж на 2 години. Право на номинации имат българските читалища, като най-стари културни институции, представени и днес в почти всяко селище на България, както и местните музеи (първични институции). Те предлагат лица или групи за номиниране за Живи човешки съкровища. През 2010 г. подборът се организира за втори път. Поради съвпадането с организацията и провеждането на Десетия национален събор на българското народно творчество – Копривщица 2010, експертни комисии направиха оценка на областните кандидатури по време на провеждането на регионалните събори, на които се излъчиха и участниците в националния събор. Със заповед на министъра на културата е назначена национална комисия, която направи преглед на областните кандидатури и предложи на Националния съвет по нематериално културно наследство да номинира 5 от тях за утвърждаване от министъра на културата и вписване в Националната представителна листа на елементи на нематериалното културно наследство.

Кандидатурите за Живи човешки съкровища могат да бъдат в две форми:

- а) индивидуални – човек, който притежава високо равнище на традиционни знания и умения в някоя от областите на НКН;
- б) колективни – група от лица, които съвместно притежават традиционни знания и умения (например в областта на обредността, на изпълнителското изкуство или традиционните занаяти); групи, които включват личността на даден ръководител и създадената от него група, като всички се явяват особено важни носители на изискваните познания и умения в определена област на нематериалното културно наследство, в която приносят на групата е по-значим от ролята на отделната личност.

Предлаганите кандидатури обхващат всяка една от сферите на нематериалното културно наследство:

- а) традиционни обреди и празници;
- б) традиционно пеене и свирене;
- в) традиционно танцуване и традиционни детски игри;
- г) традиционно разказване;
- д) традиционни занаяти, домашни дейности и поминъци.
- е) традиционна медицина.

**Селектирани кандидатури за вписване в Представителната
национална листа на елементи на нематериалното културно наследство
Живи човешки съкровища – България - 2010**

- 1. Елемент от регистъра – „Традиционно разказване“
Име на проекта - „Чуйте и ще знаете“**

Институция - НЧ „Миньор – 2005“, гр. Перник, общ. Перник, обл. Перник
Индивидуален носител – разказвачка (Лидия Евтимова Добревска – гр. Брезник, общ. Брезник, обл. Перник)

2. Елемент от регистъра – „Традиционни празници и обреди“

Име на проекта - „Срещнали се два буенеца – питали са“

Институция - НЧ „Напредък – Юпер 1915“, с. Юпер, общ. Кубрат, обл. Разград

Носител – Група за изворен фолклор и обичаи

3. Елемент от регистъра – „Традиционни празници и обреди“

Име на проекта – Маскарадна игра „Джамал“ (с. Кошов, общ. Иваново, обл. Русе)

Институция – Регионален исторически музей, гр. Русе

Носител – Група за автентичен фолклор

Елемент от регистъра – „Традиционно танцуване и детски игри“

Име на проекта - „Пролетни хора на песен от Баня, Карловско“

Институция - НЧ „Св. св. Кирил и Методий“, гр. Баня, общ. Карлово, обл. Пловдив

Носител – Група за изворен фолклор

5. Елемент от регистъра – „Традиционно пеене и свирене“

Име на проекта - „Песента – минало, настояще и бъдеще“

Институция - НЧ „Св. св. Кирил и Методий – 1926“, с. Сатовча, общ. Сатовча, обл. Благоевград

Група – Женска група на „Високо пеене“

Детска група на „Високо пеене“

6. Елемент от регистъра – „Традиционно пеене и свирене“

Име на проекта - „Добърски баби – пазители на традиционния обред Водици“

Институция - НЧ „Просвета – 1927“, с. Добърско, общ. Разлог, обл. Благоевград

Носител – Група „Добърски баби“

7. Елемент от регистъра – „Трудова обредност“

Име на проекта - „Жътва“

Институция - НЧ „Просвета – 1900“, с. Соколово, общ. Балчик, обл. Добрич

Носител – Група за автентичен фолклор

Елемент от регистъра – „Традиционни празници и обреди“

Име на проекта - „Празнуване на св. Дух“

Институция - НЧ „Мироско Райчев – 1927“, с. Горни Богров, общ. Столична, обл. София-град

Носител – Фолклорен ансамбъл „Русаля“

Елемент от регистъра – „Традиционно танцуване и детски игри.“

Име на проекта - „Детски игри, броенки и местни хора“ от с. Върбешница“

Институция - НЧ „Пробуда – 1928“, с. Върбешница, общ. Мездра, обл. Враца
Носител – Детска група за автентичен фолклор

10. Елемент от регистъра – „Традиционни празници и обреди“

Име на проекта - „Живи икони на Добруджа – черни кукери“

Институция - НЧ „Светлина – 1904“, с. Варненци, общ. Тутракан, обл. Силистра

Носител – Ансамбъл за изворен фолклор „Денизлерци“

Елемент от регистъра – „Традиционни занаяти домашни дейности“

Име на проекта - „Типично ръчно приготвяне на автентичен български хляб с дива мая, изпечен в традиционна пещ“

Институция - НЧ „Родина“, гр. Стара Загора, общ. Стара Загора, обл. Стара Загора

Носител – Богдан Богданов

12. Елемент от регистъра – „Пеперуда“

Име на проекта - „Войданки – молебен за дъжд в сушави години“

Институция - НЧ „Гео Милев - 1954“, гр. Момин проход, общ. Костенец, обл. Софийска

Носител – Самодейци от фолклорен ансамбъл „Момин проход“

13. Елемент от регистъра – „Традиционни празници и обреди“

Име на проекта - „Здрави корени – жив дух“/обичай „Ирминден“

Институция - НЧ „Просвета, с. Лозен, общ. Любимец, обл. Хасково

Носител – Група за народни обичаи

14. Елемент от регистъра – „Традиционно пеене и свирене“

Име на проекта - „100 Каба гайди – жива памет на Родопите“

Институция - НЧ „Орфееви гори – 1870“, гр. Смолян, общ. Смолян, обл. Смолян

Носител – Оркестър „100 Каба гайди“, с ръководител – Тодор Тодоров

15. Елемент от регистъра – „Традиционно пеене и свирене“

Име на проекта - „Старинните песни на с. Градище – мост на творчество и красота от минало към бъдеще“

Институция - НЧ „Просвета – 1928“, с. Градище, общ. Севлиево, обл. Габрово

Носител – Група за автентичен фолклор

16. Елемент от регистъра – „Традиционно пеене и свирене“

Име на проекта - „Беломорски корени“

Институция - НЧ „Самообразование – 1911“, с. Острец, общ. Търговище, обл. Търговище

Носител – Група за автентичен фолклор „Беломорски извор“

17. Елемент от регистъра – „Традиционно пеене и свирене“

Име на проекта - „С песните на с. Симеоновец“

Институция - НЧ „Серафим Янакиев Червенко – 1933“, с. Симеоновец, общ. Септември, обл. Пазарджик

Носител – Група за автентичен фолклор

18. Елемент от регистъра – „Традиционни празници и обреди“

Име на проекта - „Коледарски буенек от Ямбол“

Институция - НЧ „Зора -1945, гр. Ямбол, общ. Ямбол, обл. Ямбол

Носител – Група за автентичен фолклор „Коледари“

19. Елемент от регистъра – „Традиционно танцуване“

Име на проекта - „С танците на нашите предци“

Институция - НЧ „Отец Паисий – 1956“, с. Пет могили, общ. Н. Козлево, обл. Шумен

Носител – Младежки танцов състав „На мегдана“

20. Елемент от регистъра – „Традиционно танцуване“

Име на проекта - „Традиционните хора на с. Гъмзово – традицията среща бъдещето“

Институция - НЧ „Просвета - 1928“, с. Гъмзово, общ. Брегово, обл. Видин

Носител – Ансамбъл за изворен фолклор „Гъмза“

21. Елемент от регистъра – „Традиционни празници и обреди“

Име на проекта – „Зимна седянка с работа“

Институция - НЧ „Рало“, гр. Вълчедръм, общ. Вълчедръм, обл. Монтана

Носител – Група за танцов и изворен фолклор „Извора“

22. Елемент от регистъра – „Традиционни празници и обреди“

Име на проекта - „Джамал“

Институция - НЧ „Христо Ботев – 1930“, с. Славяни, общ. Ловеч, обл. Ловеч

Носител – Група за автентичен фолклор

23. Елемент от регистъра – „Традиционни празници и обреди“

Име на проекта - „Еркечко лазаруване – жива традиция“

Институция - НЧ „Просвета – 1906“, с. Козичено, общ. Поморие, обл. Бургас

Носител – Група за автентичен фолклор

24. Елемент от регистъра – „Традиционни празници и обреди“

Име на проекта - „Герман“

Институция - НЧ „Отец Паисий“, с. Трапоклово, общ. Сливен, обл. Сливен

Носител – Самодеен колектив за възпроизвеждане на фолклорна обредност

25. Елемент от регистъра – „Традиционни празници и обреди“

Име на проекта - „Кукери на Сирни Заговезни“

Институция - НЧ „Пробуда – 1927“, с. Бозвелийско, общ. Провадия, обл. Варна

Носител – Колектив за автентичен фолклор

26. Елемент от регистъра – „Традиционни празници и обреди“

Име на проекта - „Цяло село на мегдана“

Институция - НЧ „Пробуда – 1907“, с. Подем, общ. Долна Митрополия, обл. Плевен

Носител – Фолклорен клуб „Гайдуница“

27. Елемент от регистъра – „Традиционни празници и обреди“

Име на проекта - „Бабинден в Пчеларовския край“

Институция - НЧ „Иван Буюклиев – 1926“, с. Пчеларово, общ. Черноочене, обл. Кърджали

Носител – Женска фолклорна група за автентичен фолклор

**Утвърдени кандидатури за вписване в Националната
представителна листа на елементи на нематериалното културно
наследство – 2010 г. :**

Кандидатура „Маскарадна игра „Джамал“ с ръководител Атанас Стоянов Стоянов, с. Кошов, обл. Русе - в раздел „Традиционни обреди и празници“

Кандидатура „Срещнали са два буенца – питали са“ - Група за изворен фолклор и обичаи при НЧ „Напредък-Юпер 1915г.“, с. Юпер, общ. Кубрат, обл. Разград – в раздел „Традиционни обреди и празници“

Кандидатура „Песента - минало, настояще и бъдеще“, женска и детска група на „високо пеене“ към НЧ „Св.Св.Кирил и Методий- 1926“, с. Сатовча, общ. Сатовча, обл. Благоевград – в раздел „Традиционно пеене и свирене“

Кандидатура „Пролетни хора на песен“, Група за изворен фолклор при НЧ „Св.Св. Кирил и Методий-1914“ – гр. Баня, общ. Карлово, обл. Пловдив – в раздел „Традиционно танцуване и детски игри“

Кандидатура „Чуйте и ще знаете“ – Лидия Евтимова Добревска от гр. Брезник в раздел „Традиционно разказване“.

НАЦИОНАЛЕН СЪВЕТ ПО НЕМАТЕРИАЛНО КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

Димитър Дерелиев, заместник-министър на културата

ЗАМЕСТНИК-ПРЕДСЕДАТЕЛ:

Проф. д.изк. Мила Сантова, директор на Института по фолклор към
Българска академия на науките

СЕКРЕТАР:

Деяна Данаилова, директор на дирекция „Културна политика“ в МК

ЧЛЕНОВЕ:

Акад. д.изк. Николай Кауфман

Ст.н.с. д-р Валентина Ганева Райчева - БАН

Ст.н.с. д-р Наталия Рашкова – БАН

Ст.н.с. д-р Ана Щърбанова – БАН

Ст.н.с. д-р Ваня Матеева – БАН

Н.с. д-р Ива Станоева – БАН

Доц. д-р Таня Бонева – СУ „Св. Климент Охридски“

Д-р Николай Ненов – директор на Регионален исторически музей –

Русе

Дина Колева – ръководител на групата „Бистришките баби“

Представител на групата на нестинарите в с. Българи, община

Царево, област Бургас

Силва Хачерян – главен експерт в дирекция „Културна политика“ в

МК

**ЕКСПЕРТНА КОМИСИЯ ЗА НОМИНИРАНЕ НА НАЦИОНАЛНИ КАНДИДАТУРИ
ПО НАЦИОНАЛНАТА СИСТЕМА „ЖИВИ ЧОВЕШКИ СЪКРОВИЩА –
БЪЛГАРИЯ“
2010 г.**

Председател – проф. Мила Сантова – директор на Института за етнология и
фолклористика с Етнографски музей при БАН

Членове: доц. д-р Валентина Райчева, БАН

доц. д-р Наталия Рашкова, БАН

доц. д-р Анна Щърбанова, БАН

д-р Силва Хачерян, МК